

2016 metų Lietuvos biudžeto projektas

2015 m. spalio 15 d.

Ižanga

2015 m. tapusi euro zonos nare ir vadovaudamasi 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr.473/2013 dėl euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektų stebėsenos bei vertinimo ir perviršinio deficito padėties ištaisymo užtikrinimo bendrųjų nuostatų (toliau – Reglamentas), Lietuva teikia Europos Komisijai ir Euro grupei 2016 metų Lietuvos biudžeto projektą (toliau – LBP).

Siekiant užtikrinti glaudesnę euro zonos šalių ekonominės ir fiskalinės politikos stebėsenos ir koordinavimo procesą, euro zonos šalys Europos Komisijai kiekvienais metais turi pateikti stabilumo bei nacionalinių darbotvarkių programas (iki balandžio 30 d.) ir nacionalinių biudžetų projektus (iki spalio 15 d.). Šių dokumentų teikimas ir jų vertinimas yra Europos semestro sudedamosios dalys. Pirmajame etape Europos Komisija įvertinusi euro zonos šalių pateiktas nacionalines reformų darbotvarkes ir stabilumo programas, teikia specifines rekomendacijas valstybėms narėms (toliau – Rekomendacijos). Antrajame etape (pateikus nacionalinių biudžetų projektus) Europos Komisija vertina ir teikia nuomonę dėl nacionalinio biudžeto rodiklių atitikties Europos Sąjungos (toliau – ES) Stabilumo ir augimo pakto (toliau – SAP) reikalavimams, vertina priemones siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų ir įgyvendinant Rekomendacijas. Ši nuomonė teikiama nacionaliniams parlamentams prieš biudžeto tvirtinimą.

LBP parengtas pagal Lietuvos Respublikos 2016 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2016 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą ir Lietuvos Respublikos privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto 2016 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, kuriems 2015 m. rugsėjo 30 d. pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Šių įstatymų projektai parengti pagal Finansų ministerijos 2015 m. rugsėjo 10 d. paskelbtą ekonominės raidos scenarijų, Stabilumo programoje nustatytus vidutinio laikotarpio tikslus valdant valdžios sektoriaus finansus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo (toliau – Konstitucinis įstatymas), Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymo, ir SAP nuostatomis ir įgyvendinant Rekomendacijas.

LBP sudaro Lietuvos ekonominės raidos scenarijaus, kurį 2015 m. rugsėjo 18 d. patvirtinto Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdanči Biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, rodikliai ir informacija apie Lietuvos ekonominę padėtį ir tendencijas, valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų visumos formuojami finansų rodikliai pagal Europos sąskaitų sistemą 2010 (toliau – ESA), valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų rodikliai, informacija apie planuojamų valdžios sektoriaus finansų rodiklių atitiktį Stabilumo programoje pateiktiems valdžios sektoriaus finansų rodikliams.

Nepaisant padidėjusio išorinės aplinkos neapibrėžtumo Lietuvos bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP) 2015 metų pirmąjį pusmetį, lyginant su 2014 m. tuo pačiu laikotarpiu, augo 1,3 procento. Numatoma, jog šalies ūkis 2015 metais augs 1,9 procento (Stabilumo programoje buvo projektuotas 2,5 procento BVP augimas). Projektuojama, kad 2016 metais BVP augs 3,2 procento (Stabilumo programos projekcija – 3,2 procento BVP).

Šalies ūkio gebėjimas susidoroti su išorinės aplinkos keliamais iššūkiais, fiskalinių taisyklių laikymasis, vykdoma sisteminė pensijų reforma ir sėkmingas pajamų administravimą gerinančių priemonių taikymas sudarys palankias sąlygas valdžios sektoriaus struktūrinio balanso rodikliui 2015–2016 metais¹ nenukrypti nuo Stabilumo programoje pateiktų rodiklių. Vertinant valdžios sektoriaus finansų riziką ilguoju laikotarpiu, įgyvendinant Stabilumo programoje iškeltus valdžios sektoriaus finansų tikslus, viešųjų finansų rizika Europos Komisijos skaičiavimais yra maža (rizikos rodiklio reikšmė lygi 1,9, t. y. mažesnė už ribą – 2, kurią viršijus ilgalaikė valdžios sektoriaus finansų rizika būtų laikoma vidutine). Numatoma, kad **2015 metų valdžios sektoriaus struktūrinis deficitas sudarys ne daugiau 0,9 proc. BVP. 2016 metais Lietuvoje prognozuojamas neigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo. Numatoma struktūrinį valdžios sektoriaus deficitą išlaikyti artimą vidutinio laikotarpio tikslui (1 proc. BVP deficitas) ir nuo jo nenukrypti atskaičius sisteminės pensijų reformos, pripažintos Eurostato, kaštus (0,1 proc. BVP). 2016 metais, įskaitant sisteminės pensijų reformos kaštus, struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas sudarys iki 1,1 proc. BVP.**

¹ Nuo Stabilumo programoje pateiktų 2017-2018 metų valdžios sektoriaus finansų rodiklių taip pat nebus nukrypta. Numatoma, kad 2017-2018 metais, esant teigiamam produkcijos atotrūkiui nuo potencialo, valdžios sektorius bus subalansuotas ir pasiektas perteklius (vertinant valdžios sektoriaus balanso ir struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklius).

1. Makroekonominė situacija ir perspektyvos

LBP pateiktas Finansų ministerijos parengtas ir Biudžeto politikos kontrolės institucijos patvirtintas Lietuvos 2015–2018 metų ekonominės raidos scenarijus, kuris 2015 m. rugsėjo 10 d. buvo paskelbtas Finansų ministerijos interneto svetainės paskyroje <http://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus>. Ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojantis duomenimis, gautais iki 2015 m. rugsėjo 1 d., Biudžeto politikos kontrolės institucijos išvada dėl ekonominės raidos scenarijaus paskelbta interneto svetainės paskyroje <http://www.vkontrolė.lt/bp/isvados.aspx>.

Išorinės ekonominės aplinkos prielaidos (prekybos partnerių raida, naftos kainos, euro ir dolerio kursas) atitinka Europos komisijos 2015 metų pavasario prognozes. Nepaisant padidėjusio išorinės aplinkos neapibrėžtumo, Lietuvos BVP 2015 metų pirmąjį pusmetį išaugo 1,3 procento, o ūkio raida išliko subalansuota: BVP augimą skatino išorės ir vidaus paklausa. Numatoma, jog šalies ūkis 2015 metais augs 1,9 procento.

Vidaus paklausos įtaka BVP pokyčiams vidutiniu laikotarpiu išliks stipri. Namų ūkių vartojimas 2015 metų pirmąjį pusmetį augo 4,9 procento, o visiems šiems metams numatomas 4,5 procento augimas, toks pat – ir 2016 metams. Namų ūkių vartojimo išlaidų dinamiką vidutiniu laikotarpiu iš esmės lems pokyčiai darbo rinkoje, kainų konvergencijos procesai ir darbo našumo pokyčiai. Nepaisant geopolitinės įtampos ir išorinės aplinkos neapibrėžtumo vartotojų lūkesčiai per pirmuosius devynis šių metų mėnesius išliko geresni nei prieš metus. Svarbus elementas – bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas – pirmąjį šių metų pusmetį išaugo 11 procentų. Numatoma, kad bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas 2015 metais augs 6,9 procento, 2016 metais – 4,2 procento. Investicijų augimą skatins poreikis didinti darbo našumą, bankų paskolų prieinamumas, Europos Sąjungos fondų lėšomis finansuojamų naujos finansinės perspektyvos projektų ir su krašto apsauga susijusių investicijų projektų vykdymas.

2015 metų pirmąjį pusmetį prekių ir paslaugų importas augo 9,6 procento, o eksportas – 1,3 procento. Lėtesnį eksporto augimą daugiausia lėmė Rusijos įvestas embargas tam tikriems maisto produktams ir suprastėjusi Rusijos ekonominė padėtis. Aktyvus investicinis procesas iš dalies lėmė išaugusį prekių importą, kuris buvo neigiamo grynojo eksporto priežastis. 2016 metais atsigavęs eksportas sušvelnins grynojo eksporto neigiamą įtaką BVP augimui.

Jau kelerius metus darbo rinkoje tęsiasi nedarbo mažėjimo tendencijos. Nedarbo lygis Lietuvoje, Eurostato duomenimis, yra tarp sparčiausiai mažėjančių ES. 2015 metų antrąjį ketvirtį vidutinis nedarbo lygis sumažėjo iki 9,4 procento – toks nedarbo lygis numatomas ir visiems 2015 metams, o 2016 metams numatomas 8,8 procento nedarbo lygis. Vidutiniu laikotarpiu tikimasi

mažėjančio nedarbo lygio dël gerėjančios padėties darbo rinkoje – auganti darbo jėgos paklausa, sparčiai kylantis realus darbo užmokestis skatins gyventojus aktyviau dalyvauti darbo rinkoje.

Darbo užmokesčio pokyčius šalies ūkyje lemia pastaruju metu sparčiai augantys atlyginimai privačiame sektoriuje, ypač ten, kur vis labiau jaučiamas darbuotojų trūkumas ir poreikis išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus. Numatoma, kad 2015 metais vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis augs 4,8 procento, o 2016 metais – 5,3 procento. Vykstant darbdavių konkurencijai dël aukštos kvalifikacijos darbuotojų augs realios vienetinės darbo sąnaudos, o trūkstant darbo jėgos – bus daugiau investuojama į gamybinius pajėgumus ir kils darbo našumas. Darbo našumo ir vienetinių darbo sąnaudų pokyčiai lems realaus darbo užmokesčio pokyčius vidutiniu laikotarpiu.

Vidutinė metinė defliacija 2015 m. rugsėjo mėnesį sudarė 0,5 procento, o visiems 2015 metams numatoma 0,4 procento defliacija. Defliaciją lėmė degalų, administruojamųjų ir maisto kainų kitimo tendencijos. Nuo 2016 metų, laipsniškai atsigaunant energijos prekių kainoms, stiprėjant paklausai ir kylant kainų lygiui pagrindinėje Lietuvos eksporto rinkoje – ES, vidutinė metinė infliacija Lietuvoje nuosaikiai spartės.

1 lentelė (0.i**). Pagrindinės prielaidos

	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Trumpalaikės palūkanų normos (vidutinės metinės)	0,3	0,1	0,1
Ilgalaikės palūkanų normos (vidutinės metinės)	2,8	1,7	2,2
JAV dolerio ir euro keitimo kursas (vidutinis metinis)	1,33	1,08	1,07
Nominalusis efektyvus valiutų keitimo kursas	0,8	-2,5	-0,3
Pasaulio (be ES) BVP augimas, procentais	3,8	3,8	4,3
ES BVP augimas, procentais	1,4	1,8	2,1
Pagrindinių eksporto rinkų augimas, procentais	1,0	0,6	1,8
Pasaulio (išskyrus ES) importo augimas, procentais	1,9	3,4	4,9
Naftos kainos (Brent, JAV doleriais už barelį)	99,7	54,5*	66,0

*Naftos kainos prielaida 2015 metams pakoreguota pagal šių metų 7 mėnesių faktinius duomenis. Rengiant projekcijas buvo taikyta 54,45 dol. už barelį naftos kaina.

** Šios ir visų kitų LBP lentelių numeriai, pateikti skliaustuose, atitinka 2014 m. spalio 7 d. Europos komisijos išaiškinime (angl. *Specifications on the implementation of the Two Pack and Guidelines on the format and content of draft budgetary plans, economic partnership programmes and debt issuance report*) pateiktus lentelių numerius
Šaltiniai: Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Europos Komisija

2 lentelė (1a). Makroekonominiai rodikliai

	ESA kodas	2014 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
		mln. eurų	Pokytis, procentais				
1. BVP, grandine susieta apimtis	B1*g	32925,0*	3,0*	1,9	3,2	3,5	3,9
2. Potencialus BVP		32555,3	2,2	2,8	3,3	3,1	2,9
iš jo:							
- darbo veiksnys			0,1	0,6	0,9	0,6	0,2
- kapitalo veiksnys			1,1	1,3	1,3	1,3	1,4
- bendrasis gamybos veiksnių našumas			1,1	1,0	1,1	1,2	1,3
3. BVP, to meto kainomis	B1*g	36444,4*	4,2*	1,9	4,7	5,7	6,4
BVP sudedamosios dalys (grandine susieta apimtis)							
4. Namų ūkių vartojimo išlaidos + ne pelno institucijų, aptarnaujančių namų ūkius, vartojimo išlaidos (NPI)	P.3	21104,0*	4,1*	4,5	4,5	4,7	4,8
5. Valdžios sektoriaus galutinio vartojimo išlaidos	P.3	5713,3*	1,3*	1,3	0,6	0,6	0,6
6. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51g	6371,8*	5,4*	6,9	4,2	4,4	5,2
7. Atsargų pokytis ir vertybių įsigijimas, atėmus netektį, BVP procentais	P.52+P.53	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
8. Prekių ir paslaugų eksportas	P.6	26673,3*	3,0*	0,8	3,2	4,5	5,3
9. Prekių ir paslaugų importas	P.7	25791,2*	2,9*	3,9	4,2	5,3	5,9
BVP (grandine susieta apimtis) didėjimą lemiantys veiksniai, procentais							
10. Galutinė vidaus paklausa		-	2,9*	4,4	4,0	4,2	4,5
11. Atsargų pokytis ir vertybių įsigijimas, atėmus netektį	P.52+P.53	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
12. Prekių ir paslaugų balansas	B.11	-	0,2*	-2,5	-0,8	-0,7	-0,6

*Lietuvos statistikos departamentas 2015 m. spalio 2 d. perskaičiavo 2014 metų duomenis, o ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojant duomenis, gautus iki 2015 m. rugsėjo 1 d.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos Respublikos finansų ministerija

3 lentelė (1b). Kainų rodikliai.

	ESA kodas	Rodiklio reikšmė 2014 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
		Indeksas	Pokytis, procentais				
1. BVP defliatorius		110,7*	1,2*	0,0	1,5	2,2	2,5
2. Privataus vartojimo defliatorius		108,5*	0,1*	-0,4	1,4	1,9	2,1
3. SVKI (2005 m. = 100)		140,1	0,2	-0,4	1,4	1,9	2,2
4. Valdžios sektoriaus galutinio vartojimo išlaidų defliatorius		107,8*	3,8*	3,0	3,0	3,0	3,0
5. Investicijų defliatorius		108,2*	1,2*	1,2	1,2	1,2	1,2
6. Eksporto (prekių ir paslaugų) kainų defliatorius		111,0*	-2,3*	-2,4	1,1	1,5	1,5
7. Importo (prekių ir paslaugų) kainų defliatorius		112,0*	-3,0*	-3,8	1,3	0,5	0,5

*Lietuvos statistikos departamentas 2015 m. spalio 2 d. perskaičiavo 2014 metų duomenis, o ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojant duomenis, gautus iki 2015 m. rugsėjo 1 d.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos Respublikos finansų ministerija

4 lentelė (1c). Darbo rinkos rodikliai

	ESA kodas	2014 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.
		Reikšmė	Pokytis, procentais		
1. Užimtų gyventojų skaičius, tūkst.		1319,0	2,0	1,3	0,8
2. Užimtumas, dirbta valandų		-	-	-	-
3. Nedarbo lygis, procentais*		10,7	-	9,4	8,8
4. Darbo našumas (bendroji pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam), tūkst. eurų		25,0**	1,0**	0,6	2,3
5. Darbo našumas, dirbta valandų		13,6**	1,4**	-	-
6. Atlygis darbuotojams, mln. eurų	D.1	14582,9	6,5	6,1	6,0
7. Atlygis vienam užimtajam, eurai		11056,1	4,4	4,8	5,2

*Pateikiama rodiklio reikšmė

** Lietuvos statistikos departamentas 2015 m. spalio 9 d. perskaičiavo 2014 metų duomenis, o ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojant duomenis, gautus iki 2015 m. rugsėjo 1 d.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, Lietuvos Respublikos finansų ministerija

5 lentelė (1d). Sektorių balansai

	ESA kodas	2014 m.	2015 m.	2016 m.
		proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
1. Grynasis šalies skolinimasis	B.9	4,7	0,6	-1,8
<i>iš jo:</i>				
- prekių ir paslaugų balansas		1,9*	-1,1	-2,0
- pirminių pajamų ir pervedimų balansas		0,1	-1,0	-1,7
- kapitalo sąskaita		2,7	2,7	1,9
2. Privataus sektoriaus grynasis skolinimas/skolinimasis	B.9	5,4	1,5	-0,5
3. Valdžios sektoriaus grynasis skolinimas/skolinimasis	B.9	-0,7	-0,9	-1,3
4. Statistinis neatitikimas		0	0	0

Šaltiniai: Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos bankas

* Lietuvos statistikos departamentas 2015 m. spalio 9 d. perskaičiavo 2014 metų duomenis, o ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojant duomenis, gautus iki 2015 m. rugsėjo 1 d.

2. Fiskalinė politika

Bus tęsiama fiskalinė politika, numatyta Stabilumo programoje: 2015–2016 metais, projektuojant Lietuvoje neigiamą produkcijos atotrūkį nuo potencialo, stimuliuojama visuminė paklausa, 2017–2018 metais, projektuojant teigiamą produkcijos atotrūkį nuo potencialo, stabilizuojamos kainos. Tokiu būdu bus užtikrinamas tvarus ekonomikos augimas ir naujų darbo vietų kūrimas. Didžiausias dėmesys skiriamas viešųjų finansų kokybės pagerinimui: geresniam mokesčių administravimui ir viešųjų išlaidų efektyvumo didinimui. Geresnio mokesčių administravimo rezultatas lemia didesnes valstybei priskiriamų biudžetų pajamas. Lietuvos vidutinės trukmės laikotarpio tikslas yra struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas, ne didesnis už 1 proc. BVP. 2014 metais Lietuva pasiekė vidutinio laikotarpio tikslą, nuo kurio nebus nukrypta 2015–2016 metais, o 2017–2018 metais planuojama struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklį pagerinti ir pasiekti valdžios sektoriaus perteklių.

Numatomi 2015 metų valdžios sektoriaus finansų rodikliai

2015 metų numatomas valdžios sektoriaus nominalus balanso rodiklis yra 0,9 proc. BVP deficitas – 0,3 proc. BVP geresnis rodiklis, nei patvirtintas 2015 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme ir Stabilumo programoje.

Numatoma, kad 2015 metais valdžios sektoriaus struktūrinis balanso rodiklis bus 0,9 proc. BVP deficitas.

Geresnį, nei projektuota rengiant 2015 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą ir Stabilumo programą, valdžios sektoriaus balansą ir struktūrinį valdžios sektoriaus balansą 2015 metais lemiantys veiksniai:

1) efektyviai įgyvendinamos mokesčių administravimo priemonės – tęstinės ir naujos, tarp pastarųjų – į geresnį pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) administravimą orientuotos priemonės;

2) laukiamas perteklinis vietos valdžios subsektoriaus balansas. 2015 metų pirmąjį pusmetį vietos valdžios subsektoriaus perteklius sudarė 108 mln. eurų arba 0,3 proc. BVP (2014 metais I pusmetį – 80 mln. eurų, arba 0,2 proc. BVP perteklius; 2014 metais vietos valdžios subsektoriaus perteklius – 41,3 mln. eurų, arba 0,1 proc. BVP). Projektuojama, kad iki 2015 metų pabaigos vietos valdžios subsektoriaus balansas išliks teigiamas (2015 metų pradžioje buvo projektuotas vietos valdžios subsektoriaus deficitas).

3) patikslintas valdžios sektoriui priskirtos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ projektuojamas metinis finansinis veiklos rezultatas ir tai teigiamai paveikė numatomą 2015 metų valdžios sektoriaus balansą.

Mokesčių administravimo priemonės 2015 m.

Numatoma, kad valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų visumos pajamų planas 2015 metais įgyvendinant mokesčių administravimo priemones bus viršytas. Per devynis šių metų mėnesius į valstybės ir savivaldybių biudžetus buvo surinkta 101,2 mln. eurų daugiau, arba 2 proc. pajamų daugiau, nei planuota. Daugiausia pajamų planai viršyti surenkant akcizus, gyventojų pajamų mokestį (toliau – GPM) ir pelno mokestį. Pajamos iš PVM šiuo metu dar atsilieka nuo plano, tačiau atsilikimas yra dėsningas, įvertinus tai, kad rengiant 2015 metų biudžeto projektą 2015 metais buvo projektuota infliacija (1,2 proc.), o šiuo metu projektuojama defliacija (0,4 proc.). Tačiau, nepaisant defliacijos, per devynis šių metų mėnesius pajamų iš PVM planas įvykdytas daugiau kaip 97 proc.

Naujos 2015 m. PVM administravimo priemonės

Nuo 2015 m. gegužės 1 d. pradėta įgyvendinti priemonė „PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras“, pagal kurią apie 7 tūkstančiai šalies įmonių, atrinktų remiantis rizikos analize, privalo kas mėnesį teikti gaunamų ir išrašomų PVM sąskaitų faktūrų duomenis. Pirmieji PVM sąskaitų faktūrų duomenys gauti 2015 m. birželio mėnesį. Minėtų įmonių duomenys periodiškai bus peržiūrimi ir, įvertinus įmonių veiklos rodiklių pokyčius, bus sprendžiamas klausimas dėl nurodymų teikti duomenis davimo kitiems mokesčių mokėtojams, tokiu būdu plečiant kontroliuojamų įmonių skaičių.

Siekiant efektyvaus PVM už statybos paslaugas surinkimo į valstybės biudžetą, 2015 m. liepos 1 d. priimtos Lietuvos Respublikos PVM įstatymo pataisos, pagal kurias išskaityti ir sumokėti į biudžetą PVM privalo apmokestinamasis asmuo PVM mokėtojas, kurio užsakymu atliekami statybos darbai.

Naujos diskrecinės PVM administravimo priemonės „PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras“ teigiamas efektas pajamų iš PVM surinkimui buvo stebimas nuo pat jos taikymo pradžios – pajamos smarkiai auga nuo 2015 m. birželio mėnesio, kuomet pradėti gauti PVM sąskaitų faktūrų registrai. Numatoma, kad **per 2015 m. septynis mėnesius (birželį – gruodį) teigiama įtaka PVM surinkimui sudarys apie 0,12 proc. BVP, tęstinis šios priemonės taikymo poveikis per pirmus penkis 2016 metų mėnesius sudarys 0,1 proc. BVP – iš viso daugiau kaip 0,2 proc. BVP per 12 mėnesių.** Diskrecinės PVM administravimo priemonės „PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras“ poveikis valdžios sektoriaus balansui įvertintas 2015 metų valdžios sektoriaus balanso projekcijoje.

6 lentelė. Pajamų įvedus naują diskrecinę PVM administravimo priemonę „PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras“ surinkimo tendencijos 2015 metais

Laikotarpis	Pajamų iš PVM pokytis palyginti su atitinkamu 2014 m. laikotarpiu	Pajamų iš PVM vidutinis plano vykdymas per laikotarpį
2015 m. sausio – gegužės mėn.	+18,1 mln. eurų (+1,5 proc.)	95,1 proc.
2015 m. birželio – rugsėjo mėn.	+88,4 mln. eurų (+9,1 proc.)	100,2 proc.

Kitų mokesčių administravimas

2014 m. rudenį rengiant 2015 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, 2015 metams buvo projektuotas 6,6 proc. darbo užmokesčio fondo augimas. 2015 m. rugsėjį paskelbtame ekonominės raidos scenarijuje 2015 metams projektuotas šiek tiek mažesnis – 6,1 proc. – darbo užmokesčio fondo augimas. Nepaisant to, valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų visumos GPM pajamų planas yra viršytas (23 mln. eurų, arba 2,3 proc. per 9 šių metų mėnesius). Plano viršijimą, be kita ko, sąlygojo taikomos mokesčių administravimo priemonės – 2015 metų pirmąjį pusmetį Valstybinė mokesčių inspekcija pradėjo taikyti naują GPM prievolių galimam vengimui nustatyti skirtą mokesčių mokėtojų atrankos modelį, taip pat buvo sugriežtinta kontrolė įmonių, kuriose daliai darbuotojų mokamas mažesnis už minimalų darbo užmokestis.

2015 m. akcizų surinkimui teigiamą įtaką turi Vyriausybės lygmeniu koordinuojamos šalies kontroliuojančių ir teisėsaugos institucijų taikomos priemonės, orientuotos į nelegalios akcizais apmokestinamų prekių apyvartos masto mažinimą (diegiamos modernios sienos stebėjimo sistemos, prie išorės sienų sugriežtinta gabenamų prekių fizinė kontrolė, vykdoma gabenamų prekių pakartotinė kontrolė). Per devynis 2015 m. mėnesius pajamų iš akcizų yra surinkta 42,5 mln. eurų arba 5,3 proc. daugiau nei planuota. Vertinant kiekius, labiausiai augo cigarečių ir dyzelinių degalų pardavimai – per 2015 m. 1–8 mėn. cigarečių parduota 6,9 proc. daugiau (rengiant biudžetą planuota 2,6 proc.) nei 2014 m., dyzelinių degalų parduota net 13,4 proc. daugiau (rengiant biudžetą planuota 5,1 proc.). Tikimasi, kad metinis pajamų iš akcizų planas bus viršytas daugiau kaip 50 mln. eurų.

2016 metų valdžios sektoriaus finansiniai rodikliai

2016 metų valdžios sektoriaus finansų rodikliai parengti vadovaujantis nacionaliniais ir ES teisės aktais, pateikti LBP konsolidavus valdžios sektoriui priskirtų biudžetų finansinius rodiklius (pagal Lietuvos Respublikos 2016 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo ir Lietuvos Respublikos privalomojo sveikatos draudimo fondų biudžetų projektus), taip pat atsižvelgiant į numatomus 2015 metų valdžios sektoriaus metinius duomenis.

Valdžios sektoriui priskiriamų suplanuotų biudžetų visuma formuoja tokius valdžios sektoriaus finansinius rodiklius, kuriais užtikrinama, kad 2016 metais:

- nenukrypstant nuo vidutinio laikotarpio tikslo;
- laikomasi valdžios sektoriaus išlaidų ribojimo taisyklės (ang. expenditure benchmark) (įvertinant tai, kad 2015 metais numatoma nenukrypti nuo vidutinio laikotarpio tikslo);
- laikomasi valdžios sektoriaus struktūrinio balanso taisyklės, nustatytos Konstituciniame įstatyme.

Numatoma struktūrinį valdžios sektoriaus deficitą išlaikyti artimą vidutinio laikotarpio tikslui ir nuo jo nenukrypti. Planuojamas 1 procento BVP struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas (tiksliau – 0,98 proc. BVP), o įvertinant tai, kad Eurostatas pripažino 2016 metų Lietuvos pensijų reformos etapą kaip sistemingą reformos dalį ir, kad 2016 metų reformos etapo kaštai sudarys 0,1 (tiksliau – 0,09 proc. BVP), struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas iš viso sudarys iki 1,1 proc. BVP. Vertinant, ar suplanuotas 2016 m. valdžios sektoriaus išlaidų augimo ribojimas atitinka SAP nuostatas, atsižvelgta į kaštus minėtam pensijų reformos etapui finansuoti.

Planuojamas 2016 metams valdžios sektoriaus balansas – 1,3 procento BVP to meto kainomis deficitas. 2017–2018 metų laikotarpiu suplanuota pasiekti perteklinį valdžios sektorių.

Nuo 2014 metų įsigaliojus naujai valdžios sektoriaus finansų statistikos metodikai ESA‘2010, VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ priskirta valdžios sektoriui, todėl šios valstybės įmonės finansinis veiklos rezultatas daro įtaką valdžios sektoriaus balansui.

7 lentelė. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ finansinio veiklos rezultato poveikis valdžios sektoriaus balanso rodikliui

proc. BVP	2015 m.	2016 m.
Valdžios sektoriaus balanso rodiklis (ESA)	-0,9	-1,3
Valdžios sektoriaus balanso rodiklis be VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ finansinio veiklos rezultato	-1,4	-1,2

Mokesčių administravimo priemonių poveikis 2016 m.

Diskrecinės PVM administravimo priemonės „PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras“ (kurios taikymo teigiamas efektas stebimas nuo 2015 m. birželio mėn.) poveikis valdžios sektoriaus balansui 2016 metais sudarys apie 0,1 proc. BVP, įvertis bus tikslinamas pagal 2015 metų dešimties mėnesių duomenis ir šiuo metu nėra įtrauktas į 2016 m. valdžios sektoriaus balanso projekciją.

8 lentelė. Mokesčių administravimą gerinančios priemonės, neįtrauktos į 2016 m. valdžios sektoriaus balanso rodiklio projekciją

Priemonių sąrašas	Aprašymas	ESA kodas	Apskaitos principas	Priėmimo stadija	Poveikis 2016 m. biudžetui proc. BVP
„PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras“ – elektroninių PVM sąskaitų faktūrų rinkimas ir tikrinimas	Įmonės, atrinktos remiantis rizikos analize, privalo kiekvieną mėnesį (pradedant 2015 m. birželio mėn.) pateikti gautų ir išrašytų PVM sąskaitų faktūrų duomenų registrą.	D2	Kaupimo	Patvirtinta Vykdomas VMI	0,10
Kitos naujos mokesčių administravimo priemonės	Nuo 2016 m. įsigalioja Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimai, kurie sudarys prielaidas mokesčių administratoriui automatinio būdu gauti daugiau informacijos, reikalingos mokestinės prievolės dydžiui nustatyti, galimybes mokestines prievoles formuoti pagal trečiųjų šaltinių teikiamą informaciją; kitos į geresnę GPM ir PVM administravimą orientuotos naujos priemonės	D2, D5	Kaupimo	Patvirtinta Seimo, VMI bus vykdomos	0,09

Nuo 2016 metų sausio 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo pakeitimai, kurie sudarys prielaidas mokesčių administratoriui automatinio būdu gauti daugiau informacijos, reikalingos mokestinės prievolės dydžiui nustatyti (informacija apie finansų įstaigose turimų lėšų likučius, apyvartas, paskolas ir kt.), supaprastins mokesčių išieškojimo procedūras, be to, mokesčių administratorius turės galimybę formuoti mokestines prievoles ne tik pagal mokesčio mokėtojo pateiktą informaciją ar atlikus mokestinį patikrinimą, bet ir pagal trečiųjų šaltinių teikiamą informaciją.

Pagal Lietuvos Respublikos Seimui pateiktą Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo ir Lietuvos Respublikos kelių transporto kodekso pakeitimų projektų nuostatas nuo 2016 m. spalio 1 d. visi PVM mokėtojai turės pranešti mokesčių administratoriui detalią gautų ir išrašytų PVM sąskaitų faktūrų informaciją, taip pat turės būti teikiami prekių gabenimo dokumentų duomenys. Šios projektinės nuostatos sudarys prielaidas geresnei PVM kontrolei ir mažins neapskaitytų pajamų mastą.

Mokesčių sistemos pokyčiai 2015–2016 m.

2015 metais padidėjo akcizų tarifai visiems tabako gaminiams, alkoholiniams gėrimams ir gazoliams, skirtiems naudoti žemės ūkio ir žuvininkystės veikloje. Nekilnojamojo turto mokesčio srityje sumažinta nekilnojamojo turto, kuris priklauso fiziniams asmenims, neapmokestinamoji vertė nuo 289 620 eurų iki 220 000 eurų. Taip pat nustatyta, kad šeimoms, auginančioms tris ir

daugiau vaikų (įvaikių) iki 18 metų, ir šeimoms, auginančioms neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, taip pat vyresnį neįgalų vaiką (įvaikį), kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, neapmokestinamo nekilnojamojo turto vertė didinama 30 procentų. Kartu sumažintas minėtam nekilnojamajam turtui taikomas nekilnojamojo turto mokesčio tarifas nuo 1 proc. iki 0,5 proc.

2016 metais planuojama ir toliau didinti akcizų tarifus daugumai tabako gaminių, visiems alkoholiniams gėrimams ir akcizais apmokestinti gamtines dujas, naudojamas kaip šildymui skirtas kuras. Nuo 2016 m. sausio 1 d. siūloma nuo 166 eurų iki 200 eurų padidinti neapmokestinamųjų pajamų dydį (toliau – NPD), neįgaliems asmenims NPD padidinti nuo 175 eurų iki 210 eurų, didžiausią negalią turintiems – nuo 235 eurų iki 270 eurų ir nuo 60 eurų iki 120 eurų siūloma didinti papildomą NPD už vaikus. Taip pat siūloma sumažinti nuo 3000 eurų iki 500 eurų neapmokestinamųjų pajamų ribą iš vertybinių popierių perleidimo ir palūkanų už indėlius bei skolos vertybinius popierius. Siūloma nuo 5 iki 10 metų ilginti išlaikymo laikotarpį kito nei gyvenamasis būstas (gyventojų gyvenamoji vieta, deklaruota teisės aktų nustatyta tvarka) nekilnojamojo turto, kurį išlaikys minėto nekilnojamojo turto pardavimo pajamos būtų priskiriamos neapmokestinamosioms pajamoms.

Išlaidų politikos pokyčiai 2015–2016 m.

2015–2016 metų valdžios sektoriaus išlaidų pokyčiai labiausiai susiję su priemonėmis, orientuotomis į mažiausias pajamas ir įplaukas gaunančius asmenis – bazinės pensijos ir draudžiamųjų pajamų padidinimas (pensijos didėjo nuo 2015 m. liepos 1 d. ir didės nuo 2016 m. sausio 1 d.), minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA) padidinimas (nuo 2015 m. liepos 1 d. didėjo iki 325 eurų ir nuo 2016 m. sausio 1 d., numatoma, padidės iki 350 eurų), mažiausiai uždirbančių kultūros ir meno darbuotojų, dirbančiųjų socialinį darbą, ikimokyklinio ugdymo auklėtojų, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų atlyginimų padidinimas 2015–2016 metais. Išlaidų politikos pokyčiai (kartu su NPD ir papildomo NPD padidiniu) ne tik pagerins mažiausias pajamas ir įplaukas gaunančiųjų padėtį, bet paskatins vidaus vartojimą šalyje.

Rengiant 2016 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, įvertinus tai, kad 2015 metais baigiasi ES 2007–2013 metų finansinio programavimo laikotarpio investicijos ir poreikį skatinti šalies ekonomiką investuojant, didelis dėmesys planuojant 2016 metų asignavimus skirtas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimui valdžios sektoriaus lėšomis. Projektuojama, kad, neįskaitant ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos, valdžios sektoriaus išlaidų kapitalui formuoti santykis su BVP 2016 m. bus didesnis (2,5 proc. BVP) nei 2015 m. (2,4 proc. BVP).

9 lentelė. Švietimo, sveikatos apsaugos ir užimtumo sričių finansavimas

	2015 m. biudžetas		2016 m. biudžeto projektas	
	mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
Švietimui				
Valstybės ir savivaldybių biudžetuose be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos	1100	3,0	1109	2,9
Sveikatos apsaugai				
Valstybės biudžete be ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos	527	1,4	534	1,4
Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto išlaidos be asignavimų iš valstybės biudžeto	965	2,6	1015	2,6
Iš viso:	1492	4,0	1549	4,0
Užimtumo skatinimui				
Aktyvios užimtumo rėmimo priemonės (Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete)	29	0,1	29	0,1
Darbo biržos administravimas (valstybės biudžete)	21	0,1	21	0,1
Iš viso:	50	0,1	50	0,1

10 lentelė (2a). Valdžios sektoriaus ir jo subsektorių finansų rodikliai

	ESA kodas	2015 m.	2016 m.
		proc. BVP	proc. BVP
Grynasis skolinimas (+) / grynasis skolinimasis (-) (B.9) pagal subsektorius			
1. Valdžios sektorius	S.13	-0,9	-1,3
2. Centrinė valdžia	S.1311	-0,6	-1,0
3. Krašto valdžia	S.1312		
4. Vietos valdžia	S.1313	0,1	0,0
5. Socialinės apsaugos fondai	S.1314	-0,4	-0,2
6. Palūkanų mokėjimas	D.41	1,7	1,6
7. Pirminis balansas		0,8	0,3
8. Vienkartinės ir kitos laikinosios priemonės		0,1	-0,1
9. Realus BVP augimas (%)		1,9	3,2
10. Potencialaus BVP augimas, procentais		2,8	3,3
Iš jo:			
- darbo veiksnys		0,6	0,9
- kapitalo veiksnys		1,3	1,3
- bendrasis gamybos veiksnių našumas		1,0	1,1
11. Produkcijos atotrūkis nuo potencialo (proc. potencialaus BVP)		-0,2	-0,3
12. Ciklinė biudžeto dedamoji (proc. potencialaus BVP)		-0,1	-0,1
13. Balansas, pakoreguotas pagal ciklą (1 - 12) (proc. potencialaus BVP)		-0,8	-1,2
14. Pirminis balansas, pakoreguotas pagal ciklą (13 + 6) (proc. potencialaus BVP)		0,9	0,4
15. Struktūrinis balansas (13 - 8) (proc. potencialaus BVP)		-0,9	-1,1*

* Struktūrinį valdžios sektoriaus deficitą 2016 metais nuo 1 proc. BVP iki 1,1 proc. BVP padidina pensijų reformos - sisteminės 2016 metų jos dalies kaštai.

Struktūrinis valdžios sektoriaus balanso rodiklis apskaičiuotas iš valdžios sektoriaus balanso rodiklio atėmus ciklinę komponentę, kuri apskaičiuota kaip tų metų produkcijos atotrūkio nuo potencialo ir valdžios sektoriaus balanso rodiklio elastingumo sandauga. Valdžios sektoriaus balanso rodiklio elastingumo reikšmė atitinka Europos komisijos apskaičiuotą reikšmę ir yra lygi 0,413. Skaičiuojant struktūrinį valdžios sektoriaus balanso rodiklį, atsižvelgta į vienkartinės priemonės: VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamas ir išlaidas, susijusias su draudžiamaisiais įvykiais (2015 metais vienkartinės pajamos viršys išlaidas – 0,4 procento BVP; 2016 metais išlaidos viršys pajamas – 0,1 procento BVP), Klimato kaitos programos pajamas ir išlaidas (2015 metais išlaidos viršys pajamas 0,1 procento BVP; 2016 metais pajamos bus lygios išlaidoms), iš Lietuvos Respublikos asmenų, kuriems už darbą apmokama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, dėl ekonomikos krizės neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio (atlyginimo) dalies grąžinimo, įstatymo kylančius įsipareigojimus dėl darbo užmokesčio kompensavimo (2015 metais – 0,2 procento BVP atskaičius mokesčius).

Valdžios sektoriaus skola

Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus skola 2015 m. pabaigoje sudarys apie 42,9 procento BVP. Neatsižvelgiant į numatomą išankstinį lėšų kaupimą siekiant išpirkti 1 mlrd. eurų euroobligacijas 2016 m. pradžioje, skola sudarytų apie 40,2 procento BVP. Taip pat prognozuojama, kad centrinės valdžios skola pagal likutinę trukmę 2015 m. pabaigoje sudarys apie 6 metus, o 2016 m. pabaigoje – apie 5,9 metų. Trumpalaikė skola sudarys atitinkamai 11 ir 9 procentus. Skola už kintamą palūkanų normą sudarys po 0,2 procento 2015 ir 2016 metais. 2015 ir 2016 metais centrinės valdžios skola eurais įvertinus išvestines finansines priemones sudarys 100 procentų.

11 lentelė (2b). Valdžios sektoriaus skolos projekcijos

	proc. BVP	
	2015 m.	2016 m.
1. Valdžios sektoriaus skola metų pabaigoje	42,9*	40,8
2. Valdžios sektoriaus skolos pokytis	2,1	-2,1
Valdžios sektoriaus skolą lemiantys veiksniai		
3. Pirminis balansas	-0,6	-0,3
4. Palūkanos	1,7	1,6
5. Skolos pokyčio tikslinimas	1,8	-1,5
Numanoma skolos palūkanų norma	4,0	4,0

* Neatsižvelgiant į galimą lėšų kaupimą perfinansavimo rizikai valdyti išperkant euroobligacijų emisijas, valdžios sektoriaus skola 2015 metų pabaigoje sudarytų 40,2 procento BVP. Projekcijose neatsispindi netiesiogiai apskaičiuoto finansinio tarpininkavimo paslaugų (NAFTAP) atskaitymas.

Atsižvelgiant į 2015 metais numatomas suteikti garantijas, tarp jų dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme nurodytų valstybės remiamų paskolų, numatoma, kad valstybės garantuota skola gali išlikti tokio pat – 1,1 proc. BVP – santykio 2015 ir 2016 metais.

12 lentelė (2c). Valstybės garantuota skola

	2015 m.	2016 m.
proc. BVP		
Valstybės garantijos	1,1	1,1
Iš jų: susijusios su finansų sektoriumi	0,0	0,0

3. Pajamų ir išlaidų projekcijos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų

13 lentelė (3). Valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų rodikliai pagal nesikeičiančios politikos scenarijų išskirstyti pagal pagrindinius straipsnius

Valdžios sektorius (S13)	ESA kodas	2015 m.	2016 m.
		proc. BVP	proc. BVP
1. Pajamos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų	TR	35,1	34,0
1.1. Gamybos ir importo mokesčiai	D.2	11,6	11,5
1.2. Einamieji pajamų, turto ir kiti mokesčiai	D.5	5,6	5,7
1.3. Kapitalo mokesčiai	D.91	0,0	0,0
1.4. Socialinės įmokos	D.61	12,0	11,9
1.5. Pajamos iš turto	D.4	0,4	0,3
1.6. Kitos		5,4	4,6
p.m.: Mokesčių našta (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		29,2	29,0
2. Išlaidos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų	TE	36,1	34,7
Iš jų:			
2.1. Darbuotojų darbo užmokestis	D.1	9,4	9,1
2.2. Tarpinis vartojimas	P.2	5,2	5,0
2.3. Socialinės pašalpos	D.62 D.632	12,8	12,5
Iš jų: nedarbo pašalpos		0,3	0,3
2.4. Palūkanų išlaidos	D.41	1,7	1,6
2.5. Subsidijos	D.3	0,3	0,3
2.6. Pagrindinio kapitalo formavimas	P.51	3,9	3,5
2.7. Kapitalo pervedimai	D.9	0,6	0,5
2.8. Kitos		2,1	2,3

4. Valdžios sektoriaus pajamos ir išlaidos pagal suplanuotos fiskalinės politikos scenarijų

14 lentelė (4a). Valdžios sektoriaus išlaidų ir pajamų rodikliai pagal suplanuotą fiskalinę politiką

proc. BVP	ESA kodas	2015 m.	2016 m.
Valdžios sektorius (S13)			
1. Pajamos	TR	35,4	34,0
1.1. Gamybos ir importo mokesčiai	D.2	11,8	11,6
1.2. Einamieji pajamų, turto ir kiti mokesčiai	D.5	5,7	5,5
1.3. Kapitalo mokesčiai	D.91	0,0	0,0
1.4. Socialinės įmokos	D.61	12,1	12,0
1.5. Pajamos iš turto	D.4	0,4	0,3
1.6. Kitos		5,4	4,6
Mokesčių našta (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		29,5	29,1
2. Išlaidos	TE	36,3	35,3
2.1. Darbuotojų darbo užmokestis	D.1	9,5	9,3
2.2. Tarpinis vartojimas	P.2	5,2	5,0
2.3. Socialinės pašalpos	D.62+D.632	13,0	12,9
Iš jų: Nedarbo pašalpos		0,3	0,3
2.4. Palūkanų išlaidos	D.41	1,7	1,6
2.5. Subsidijos	D.3	0,3	0,3
2.6. Pagrindinio kapitalo formavimas	P.51	3,9	3,5
2.7. Kapitalo pervedimai	D.9	0,6	0,5
2.8. Kitos		2,1	2,2

15 lentelė (4b). Sumos neįtrauktos į išlaidų limitą

Rodiklis	ESA kodas	2014 m.		2015 m.	2016 m.
		mln. euro	proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
1. ES programų išlaidos, visiškai atitinkančios ES fondų pajamas		725,5	2,0	2,6	2,0
2. Ciklinės nedarbo išmokų išlaidos		0,0	0,0	0,0	0,0
3. Pajamų srities diskrecinės priemonės		-17,6	-0,1	0,3	0,0
4. Įstatymų numatytas pajamų padidėjimas		0,0	0,0	0,0	0,0

5. Diskrecinės priemonės įtrauktos į biudžeto projektą

16 lentelė (5a.i). Valdžios sektoriaus taikomos diskrecinės pajamų priemonės

Priemonė	Priemonės aprašymas	ESA kodas	Apskaitos principas	Priėmimo stadija	Poveikis biudžetui, proc. BVP			
					2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
PSF (PVM sąskaitų faktūrų) registras ⁶⁶ – elektroninių PVM sąskaitų faktūrų rinkimas ir tikrinimas	Įmonės, atrinktos remiantis rizikos analize, privalo kiekvieną mėnesį (pradedant 2015 m. birželio mėn.) pateikti gautų ir išrašytų PVM sąskaitų faktūrų duomenų registrą. Nustačius neatitikimus inicijuojami kontrolės veiksmai. Priemonė netiesiogiai liečia ir gavusio nurodymą teikti registrus mokesčio mokėtojo prekybos partnerius.	D2	Kaupimo	Patvirtinta, vykdo VMI	0,12	-	-	-
NPD didinimas	NPD padidinti nuo 166 EURų iki 200 EURų, padidinti papildomą NPD už vaikus, nuo 60 iki 120 EURų bei padidinti individualius NPD neįgaliesiems.	D5	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-	-0,17	-	-
Minimalios mėnesinės algos (toliau – MMA) didinimas	MMA padidinti iki 350 eurų nuo 2016-01-01 (įskaitant MMA didinimą iki 325 nuo 2015-07-01)	D5	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	0,01	0,02	-	-
		D61	Kaupimo		0,03	0,09	-	-
Lengvatinio PVM tarifo centriniam šildymui ir karštam vandeniui naikinimas	Nuo 2017 m. sausio 1 d. naikinamas lengvatinis 9 proc. PVM tarifas centriniam šildymui ir karštam vandeniui	D2	Kaupimo	Patvirtintas Seimo	-	-	0,14	-
Socialinio draudimo bazės praplėtimas	Individualių įmonių savininkų, mažųjų bendrijų ir ūkinių bendrijų narių apmokestinimas socialinio draudimo įmokomis nuo deklaruotos asmeniniams poreikiams išimamos sumos, kuri negali būti mažesnė nei minimali mėnesinė alga, pirmais veiklos metais atleidžiant nuo įmokų mokėjimo	D61	Kaupimo	Patvirtinta Seimo	0,06	-	-	-

Priemonė	Priemonės aprašymas	ESA kodas	Apskaitos principas	Priėmimo stadija	Poveikis biudžetui, proc. BVP			
					2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
PVM lengvata apgyvendinimo paslaugoms	Nuo 2015 m. sausio 1 d. taikomas 9 proc. PVM tarifas apgyvendinimo paslaugoms	D2	Kaupimo	Patvirtinta Seimo	-0,02	-	-	-
Gamtinių dujų kaip šildymo kuro apmokestinimas akcizu	Nuo 2016 m. sausio 1 d. gamtinėms dujoms, kurios yra naudojamos kaip šildymo kuras taikyti akcizų mokestį	D2	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-	0,01	-	-
Žemės ūkiui skirto gazolio apmokestinimas akcizu	Žemės ūkiui skirti gazoliai apmokestinami minimaliu tarifu nuo 2015-07-01	D2	Kaupimo	Patvirtinta Seimo	0,01	0,02	-	-
Akcizų tarifų didinimas tabako gaminiams	Akcizų tarifus tabako produktams padidinti nuo 2015 m. sausio 1 d., 2015 m. kovo 1 d., 2016 m. kovo 1 d., 2017 m. kovo 1 d. ir 2018 sausio 1 d.	D2	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	0,02	0,03	0,03	0,02
Akcizų tarifų didinimas etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams	Akcizų tarifus alkoholiniams gėrimams padidinti nuo 2015 m. kovo 1 d., 2016 m. kovo 1 d., 2017 m. kovo 1 d. ir 2018 m. kovo 1 d.	D2	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	0,04	0,03	0,02	0,02
Kitos diskrecinės priemonės	Apmokestinamosios žemės vertės skaičiavimas nuo žemės vidutinės rinkos vertės; fizinių asmenų nekilnojamojo turto neapmokestinamos vertės ribos ir tarifo mažinimas; palūkanų už indėlius bei skolos vertybinius popierius bei vertybinių popierių pardavimo pajamų neapmokestinamos ribos mažinimas	D5	Kaupimo	Patvirtinta Seimo, numatyta biudžeto projekte	0,01	0,01	0,01	-
IŠ VISO*:					0,28	0,04	0,20	0,05

*Galimi neatitikimai dėl apvalinimo

17 lentelė (5a.ii). Valdžios sektoriaus taikomos diskrecinės išlaidų priemonės

Priemonė	Priemonės aprašymas	ESA kodas	Apskaitos principas	Priėmimo stadija	Poveikis biudžetui proc. BVP			
					2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Valstybės biudžeto ir savivaldybių asignavimų valdytojų darbuotojų MMA padidinimas	Valstybės biudžeto ir savivaldybių asignavimų valdytojų darbuotojų MMA padidinti iki 350 eurų nuo 2016-01-01 (įskaitant MMA didinimą iki 325 nuo 2015-07-01)	D1	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-0,03	-0,10	-	-
Pensijų, finansuojamų iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, padidinimas	Pensijų padidinimas dėl bazinės pensijos ir draudžiamųjų pajamų didinimo nuo 2015-07-01 ir nuo 2016-01-01	D62 + D632	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-0,09	-0,27	-	-
Kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčio padidinimas	Kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui padidinti nuo 2015-07-01 ir nuo 2016-07-01	D1	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-0,01	-0,03	-	-
Darbo užmokesčio padidinimas vidaus tarnybos sistemos pareigūnams ir Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo nuostatų įgyvendinimas	Darbo užmokesčio padidinimas Policijos departamento, Priešgaisrinės apsaugos departamento, Valstybės sienos apsaugos tarnybos ir kt. institucijų pareigūnams, taip pat Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų pakeitimo įgyvendinimas	D1	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-	-0,06	-	-
Pensijų ir socialinių išmokų didinimas, finansuojamas iš valstybės biudžeto	Valstybinėms pensijoms motinoms, išauginusioms 5 vaikus iki 8 metų ir gerai išauklėjusioms; socialinėms išmokoms dėl bazinės pensijos ir draudžiamųjų pajamų padidinimo, finansuojama iš valstybės biudžeto	D62 + D632	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-0,03	-0,04	-	-
Sisteminės pensijų reformos vykdymas	Pensijų sistemos reformos įstatymu nuo 2016-01-01 į pensijų fondus pervedama 2 proc. šalies ūkio vidutinio darbo užmokesčio dydžio pensijų įmoka	D62 + D632	Kaupimo	Seimo patvirtinta	-	-0,09	-	-
Mokėjimų iš struktūrinės paramos finansinio 2007-2013 metų periodo pabaiga po 2015 m.	Bendrojo finansavimo išlaidos investuojant struktūrinės paramos 2017-2013 m. finansinio periodo lėšas netęsimos po 2015 m.	D1, P2, P51	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-	0,11	-	-
Socialinį darbą dirbančiųjų atlyginimų padidinimas	Socialinį darbą dirbančiųjų atlyginimų padidinimas nuo 2016-01-01	D1	Kaupimo	Patvirtintas Vyriausybės, numatyta biudžeto projekte	-	-0,02	-	-
IŠ VISO:					-0,16	-0,49	-	-

6. LBP ir Rekomendacijų, LBP ir Europos Sąjungos augimo ir darbo strategijos sąsajos

18 lentelė (6.a). Rekomendacijos Lietuvai

Rekomendacija	Priemonių sąrašas	Poveikis siekiamam tikslui
1. 2015 m. vengti nuokrypio nuo vidutinio laikotarpio tikslo ir užtikrinti, kad 2016 m. nuokrypis neviršytų leidžiamos ribos, susijusios su sisteminė pensijų reforma. Išplėsti mokesčių bazę ir pagerinti mokesčių prievolių vykdymą	1.1. Tobulinti valdžios sektoriaus finansų stebėsenos sistemą, įtraukiant vietos valdžios subsektoriaus teikiamą informaciją apie numatomus einamųjų metų savivaldybių biudžetų vykdymo rodiklius.	Savivaldybių teikiamos jų pačių parengtos einamųjų metų numatomų finansinių rezultatų projekcijos sudaro galimybę gauti tikslesnius duomenis valdžios sektoriaus finansų monitoringui atlikti.
	1.2. Tobulinti Rezervinio fondo nuostatus, siekiant kaupti finansinius išteklius (atsargas) sunkmečiui, juos efektyviai valdyti ir nustatyti šių atsargų panaudojimo aplinkybes.	Sukaupti valstybės finansiniai ištekliai (atsargos) prisidės prie valdžios sektoriaus finansinio stabilumo sunkmečiu. Rezervinio (stabilizavimo) fondo projekte numatomi papildomi fondo lėšų šaltiniai.
	1.3. Parengti Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymo pakeitimo įstatymo projektą.	Įstatymo lygiu numatoma užtikrinti, kad visų valdžios sektorių sudarančių subjektų, subjektų grupių ir viso valdžios sektoriaus lygiu būtų vykdoma finansinių rodiklių stebėseną, laiku identifikuojamos finansų valdymo problemos ir taikomos tinkamos priemonės. Numatoma atsakomybė už netinkamą stebėseną. Ši priemonė leis operatyviau nustatyti kylančias valdžios sektoriaus finansų tvarumo problemas.
	1.4. Parengti 2016 m. valstybės biudžeto (VB), Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto (PSDF), Valstybinio Socialinio draudimo fondo biudžeto (VSDF) projektus.	Parengtų biudžetų projektų visuma užtikrina valdžios sektoriaus finansų drausmę reglamentuojančių teisės aktų laikymąsi ir ne didesnę nei leistiną nukrypimą nuo vidutinio laikotarpio tikslo.
	1.5. Panaudoti 2015 m. birželio mėn. Tarptautinio valiutos fondo (TVF) atliktos Lietuvos valdžios sektoriaus išlaidų efektyvumo analizės išvadas rengiant valstybės biudžeto ir socialinių fondų sektoriui priskirtų fondų biudžetus.	Sutaupytos biudžeto lėšos švietimo, sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos srityse, kurios galėtų būti skirtos struktūrinėms reformoms finansuoti ar valdžios sektoriaus balansui gerinti.
	1.6. Parengti Mokesčių administravimo įstatymo pataisų, reglamentuojančių finansų rinkos dalyvių teikiamos informacijos (apie asmenų atidarytas ir uždarytas sąskaitas, apyvartas, likučius, palūkanas, skolinius įsipareigojimus, vertybinius popierius, draudimo įmokas); juridinių asmenų teikiamos informacijos (apie fizinių asmenų piniginius įnašus, atsiskaitytinus sumas; taip pat apie iš užsienio juridinių asmenų gautas paslaugas Lietuvoje, ir iš užsienio išsinuomotus darbuotojus) bei gyventojų teikiamos informacijos (apie gautų pajamų ir įsigyto turto įsigijimo šaltinius ir jų pagrįstumą) teikimą mokesčių administratoriui, įgyvendinamuosius teisės aktus.	Optimizuojamas informacijos mokesčių administratoriui teikimas, kad būtų gaunama kuo daugiau duomenų, pagal kuriuos galima operatyviai identifikuoti mokesčių nemokėjimo rizikas; kontroliuoti turto ir pajamų šaltinių pagrįstumą; apmokestinti nedeklaruotas pajamas, tame tarpe įgytas ir iš neteisėtos „šešėlinės“ veiklos.
	1.7. Suteikti mokesčių administratoriui teisę suformuoti mokesčių mokėtojui mokestinę prievolę pagal mokesčių administratoriaus turimą informaciją ir ją išieškoti, jeigu mokesčių mokėtojas nepateikia mokesčio deklaracijos. Praplėsti mokesčių administratoriaus teisę nurodyti mokesčių mokėtojui atsiskaityti tik negrynaisiais pinigais, kai yra rizika, kad mokesčių mokėtojas	Operatyviau išieškomi nesumokėti ir nedeklaruoti mokesčiai, ribojamos galimybės nemokėti mokesčių atsiskaitant grynaisiais pinigais.

	atsiskaitydamas grynaisiais pinigais, gali nevykdyti savo mokesstinės prievolės. Įstatymas įsigalioja nuo 2016 m. sausio 1 d.	
	1.8 Riboti atsiskaitymus grynaisiais pinigais.	Neapskaitytos ekonomikos masto mažinimas.
	1.9 Diegti naujausiais technologiniais sprendimais pagrįstą mokesčių administravimo informacinę sistemą („Išmanioji mokesčių administravimo sistema, i.MAS“): - Parengti i.MAS įgyvendinimui reikalingus Mokesčių administravimo įstatymo pataisų, taip pat lydinčiųjų Pridėtinės vertės mokesčio bei Kelių transporto kodekso pataisų, įstatymų projektus. - Įdiegti elektroninių sąskaitų faktūrų, elektroninių važtaraščių, analizės ir rizikos valdymo posistemius.	Mokesčių surinkimo gerinimas, administravimo efektyvumo didinimas ir naštos mokesčių mokėtojui mažinimas. Įdiegus šią sistemą mokesčių mokėtojai bus įpareigoti teikti mokesčių administratoriui sąskaitų faktūrų ir važtaraščių duomenis, mokesčių administratoriui bus sudarytos sąlygos geriau atlikti nuolatinės mokesčių mokėtojų kontrolės procedūras, užtikrinti mokesčių pažeidimų prevenciją, o mokesčių mokėtojai galės gauti e.paslaugas dėl preliminarių PVM deklaracijų suformavimo, e.važtaraščių naudojimo, apskaitos e.paslaugas ir kt.
	1.10 Vykdyti PVM sąskaitų faktūrų projektą, kurio metu padidintos rizikos mokesčių mokėtojai yra įpareigoti periodiškai teikti PVM sąskaitų registru duomenis.	Remiantis gaunamais duomenimis, vykdomas PVM sąskaitų faktūrų „kryžminis“ sutikrinimas, identifikuojami rizikingi sandoriai su dalyvavimu sukčiavimuose įtariamais mokesčių mokėtojais, taip pat mokėtojais, nemokančiais mokesčių ir pan.
	1.11 Įdiegti standartinę apskaitos duomenų rinkmeną, kuri suformuojama ir pateikiama mokesčio patikrinimo tikslais.	Efektyvesnis mokesčių administravimas, sutrumpėjusios kontrolės veiksmų procedūros, įdiegtas duomenų teikimo viešojo administravimo institucijoms standartas.
	1.12 Vykdyti tikslinius projektus „Ratai“, „Skaidri gamyba“, „Šou be šešėlių“, „Atsakinga statyba“, „Nuostolinga įmonė“, „Sportas“, „Mediena“.	Tinkamas ir savalaikis mokesčių mokėtojų mokesčių prievolių vykdymas ir mokesčių surinkimo užtikrinimas.
2. Spręsti darbingo amžiaus gyventojų mažėjimo problemą didinant švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių atitiktį darbo rinkos poreikiams, gerinant su pagrindiniais gebėjimais susijusius rezultatus ir sveikatos priežiūros sistemos rezultatus; sumažinti mokesčių naštą mažas pajamas gaunantiems asmenims, perkeliant mokesčių naštą kitiems šaltiniams, kurių apmokestinimas mažiau kenkia ekonomikos augimui	2.1 Pradėti vykdyti naują pameistrystės stiprinimo projektą (meistrų mokymas, jų darbo užmokesčio kompensavimas, įmonių panaudotos pameistrių mokymui medžiagos kompensavimas).	Plačiau naudojamas mokymas darbo vietose, aktyvesnis darbdavių dalyvavimas profesiniame mokyme.
	2.2 Dalyvauti ir vykdyti Estijos, Latvijos ir Lietuvos projektą praktiniam profesiniam mokymui gerinti (angl. <i>Work based learning, WBL-BALT</i>).	Apsikeitimas profesinio mokymo sistemos reformų patirtimi tarp Baltijos šalių, ypač praktinio mokymo darbo vietoje ir pameistrystės diegimo aspektu.
	2.3 Atnaujinti profesinio mokymo programas pagal ūkio ir regiono poreikį: parengti 20 modulinį profesinio mokymo programų ir 5 profesinius standartus.	Išplėtotą modernią profesinio mokymo sistemą.
	2.4 Didinti darbo jėgos kvalifikacijos atitiktį darbo rinkos reikmėms, suteikti profesinio veiklinimo paslaugas, įgyvendinant Europos Socialinio fondo (ESF) projektą „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme“.	Geresnis profesinio orientavimo (karjeros) paslaugų prieinamumas ir kokybė.
	2.5 Atidaryti 13 sektorių praktinio mokymo centrų.	Užtikrintas kokybiškų įgūdžių įgijimas švietimo ir mokymo sistemoje.
	2.6 Pradėti vykdyti projektą pagal Europos ekonominės erdvės stipendijų programą „Norvegijos patirties suaugusiųjų švietimo srityje diegimas Lietuvoje“, kuris skirtas suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugų plėtrai.	Išplėtotos suaugusiųjų neformaliojo švietimo paslaugos.

	<p>2.7 Parengti poįstatyminius teisės aktus įgyvendinančius Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pakeitimo įstatymą; Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi 2015-2022 metų plėtros programą; Finansavimo mokytis pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programas metodiką; Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi kokybės gerinimo, veiklos įsivertinimo, išorinio vertinimo, dalyvių pažangos ir pasiekimų įsivertinimo, finansuojamų iš valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetų lėšų, kokybės užtikrinimo tvarkos aprašą.</p>	<p>Sukurta suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistema, padėsianti suaugusiems prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių. Išaugęs mokymosi visą gyvenimą lygis 25–64 metų amžiaus asmenų grupėje.</p>
	<p>2.8 Plėsti suaugusiųjų neformaliajam mokymuisi nuotoliniu būdu sukurtą platformą – suaugusiųjų mokymosi informacinę sistemą (SMIS).</p>	<p>Skatinamas bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų teikimas įvairioms tikslinėms grupėms.</p>
	<p>2.9 Koordinuoti ir skatinti iniciatyvas kuriant institucijų partnerystę grindžiamą mokymąsi visą gyvenimą profesinio mokymo įstaigose ir aukštosiose mokyklose.</p>	<p>Vykdomos neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos.</p>
	<p>2.10 Pradėti vykdyti projektą „Suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės 2015-2017 m. įgyvendinimas“.</p>	<p>Koordinuojamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą srityje.</p>
	<p>2.11 Dalyvauti tarptautiniuose ir nacionaliniuose mokymosi visą gyvenimą ir suaugusiųjų švietimo tyrimuose.</p>	<p>Kryptingiau orientuojamos neformaliojo švietimo ir kvalifikacijos tobulinimo programos.</p>
	<p>2.12 Sukurti ir plėtoti aukštųjų mokyklų absolventų įsidarbinimo ir karjeros stebėsenos sistemą, nuolat atnaujinti Lietuvos ūkio prognozę, priėmimą į aukštąsias mokyklas planuoti remiantis sistemos duomenimis: įdiegti sąsajas su Sodros, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Lietuvos darbo biržos duomenų bazėmis, Gyventojų registru (tai sudarys sąlygas perėjimui prie nuolatinės absolventų karjeros stebėsenos) ir parengti specialistų kvalifikacijų sąsajų su darbo vietomis analizę.</p>	<p>Specialistų kvalifikacijų žemėlapių rezultatai bus naudojami valstybės politikos formaliojo ir neformaliojo švietimo, kvalifikacijų sistemos, mokymosi visą gyvenimą, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) srityse įgyvendinimui, įskaitant priėmimo į valstybės finansuojamas vietas planavimui, tiksliniam studijų finansavimui, išoriniam mokslo ir studijų institucijų, studijų programų vertinimui ir akreditavimui, mokslo ir studijų institucijų steigimui, pertvarkymui, leidimų vykdyti studijas ir (arba) su studijomis susijusią veiklą išdavimui ir priežiūrai, visuomenės ir suinteresuotųjų grupių informavimui apie absolventų karjerą, švietimo pasiūlą ir kitais aktualiais klausimais, kitoms teisės aktuose nustatytoms funkcijoms atlikti.</p>
	<p>2.13 Atlikti studijų ir mokymo programų susiejimą su Lietuvos profesijų klasifikatoriuje pateiktomis profesijų grupėmis.</p>	<p>Sudarytos sąlygos nustatyti, ar asmuo dirba pagal įgytą kvalifikaciją.</p>
	<p>2.14 Įgyvendinti Sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo 2007–2013 m. programą, kurioje numatyta užtikrinti esmines aukštos kokybės ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas, investuojant į sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros modernizavimą ir šiuolaikinių technologijų diegimą, gerinant pagrindinių neinfekcinių ligų prevenciją, siekiant sumažinti sveikatos sutrikimų neigiamą poveikį.</p>	<p>Sudarytos prielaidos mažinti gyventojų sergamumą ir mirštamumą nuo pagrindinių neinfekcinių ligų, kuo ilgiau išsaugoti jų darbingumą, ilginti sveiko gyvenimo trukmę. Kuo anksčiau diagnozuotos ligos, trumpesnis tikslios diagnozės nustatymo laikas, skubi kvalifikuota būtina pagalba bei specializuotos sveikatos priežiūros paslaugos turės teigiamą poveikį darbo jėgos produktyvumui šalyje</p>

	2.15 Parengti ir įgyvendinti ketvirto sveikatos sistemos plėtros ir ligoninių tinklo konsolidavimo etapo planą.	Efektyvus nacionalinės sveikatos priežiūros įstaigų sistemos funkcionavimas.
	2.16 Sukurti efektyvesnę ir tikslesnę rodiklių, pagal kuriuos vertinami sveikatos netolygumai, stebėsenos modelį.	Operatyviau išmatuojamas ir vienodai interpretuojamas sveikatos rodiklių netolygumų mastas, tikslingiau pasirenkamos sveikatos netolygumų mažinimo priemonės, nukreipiant investicijas į prioritetines problemines teritorijas.
	2.17 Sukurti sveikatos būklių išeičių vertinimo modelį.	Sudarytos prielaidos objektyviam sveikatos sistemos veiklos vertinimui, remiantis galutiniais sveikatos sistemos veiklos rezultatais.
	2.18 Parengti neoficialių mokėjimų sveikatos priežiūros sektoriuje mažinimo ir šalinimo priemonės	Įdiegta bendra korupcijos apraiškų sveikatos sistemoje stebėjimo ir vertinimo sistema. Numatoma, kad sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojų, toleruojančių korupciją (visų medicinos darbuotojų procentais) 2016 m. bus 50 proc.; 2017 m. – 45 proc.; 2018 m. – 40 proc.; 2019 m. – 35 proc. Lietuvos gyventojų, per pastaruosius 12 mėn. davusių kyšius, susijusių su viešosiomis paslaugomis (visų Lietuvos gyventojų procentais) 2016 m. – 24 proc.; 2017 m. – 23 proc.; 2018 m. – 22 proc.; 2019 m. – 21 proc.
	2.19 Įgyvendinti antikorupcinę „Švarių rankų“ iniciatyvą Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos įstaigose.	Reglamentuotas asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklos antikorupcinio požiūriu vertinimas ir korupcijos indekso nustatymas.
	2.20 Rengiant 2016 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymo projektus parengti ir pateikti siūlymus dėl NPD bei pajamų mokesčio lengvatų pajamoms iš kapitalo siaurinimo.	Padidintas NPD leistų sumažinti mokesčių naštą mažas pajamas gaunantiems asmenims, susiaurintos pajamų mokesčio lengvatos kapitalui leistų tolygiau paskirstyti mokesstinę naštą tarp darbo ir kapitalo pajamų
	2.21 Apmokestinti sąvartynų operatorius, įvedant sąvartyno mokestį.	Aplinkosauginių mokesčių bazės išplėtimas.
	2.22 Padidinti akcizų tarifus alkoholiniams gėrimams ir tabako gaminiams.	Didinami tie mokesčiai, kurie mažiau kenkia ekonomikos augimui.
	2.23 Parengti teisės aktų, reglamentuojančių mokestį už aplinkos teršimą iš transporto priemonių projektus, atsižvelgiant į atlikto tyrimo „Dėl transporto priemonių mokesčio dydžio nustatymo kriterijų, pagrindžiant juos kitų šalių patirtimi ir statistiniais duomenimis ir pasiūlymų dėl transporto priemonių apmokestinimo Lietuvoje, pagrindžiant siūlomų tarifų dydžius ir planuojamus pasiekti rezultatus“ išvadas.	Įvedus aplinkos taršos (dėl transporto priemonių) mokestį būtų sudarytos sąlygos sumažinti mokesčius tų sričių, kurių apmokestinimas stabdo ekonomikos augimą.
3 Imtis visapusiškos pensijų sistemos reformos, padėsiančios spręsti ir pensijų adekvatumo problemą. Padidinti bedarbių pašalpų ir pinigines socialinės paramos aprėptį ir adekvatumą ir sudaryti geresnes sąlygas	3.1. Parengti teisės aktų projektus, siekiant pertvarkyti socialinio draudimo pensijas, labiau sustiprinant įmokų-išmokų ryšį: bazinės pensijos dalį atskirti nuo socialinio draudimo ir jas finansuoti iš bendrųjų mokesčių.	Ilguoju laikotarpiu padidintas pensijų sistemos finansinis tvarumas ir išmokų pakankumas.
	3.2. Didinti senatvės pensijos amžių.	2015 m. senatvės pensijos amžius moterims 61 m. 4 mėn., vyrams 63 m. 2 mėn. Siekiamas ilgalaikis tikslas iki 2026 m. pasiekti 65 m. senatvės pensijos amžių. Po 2026 m. didinti atsižvelgiant į ilgėjančią būsimo gyvenimo trukmę

įsidarbinti darbo ieškantiems asmenims.	3.3. Nustatyti aiškų indeksavimą, pagrįstą aiškiais kriterijais, atsižvelgiant į ekonomines sąlygas ir demografinius rodiklius.	Numatytas automatinis socialinio draudimo pensijų indeksavimas kasmet pagal darbo užmokesčio fondo augimo slenkantį vidurkį.
	3.4. Keisti netekto darbingumo pensijų apskaičiavimo tvarką.	Netekto darbingumo pensijų dydžiai susieti su asmeniui nustatytu darbingumo lygiu.
	3.5. Tobulinti piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams teisinį reguliavimą, išplečiant aplinkybių sąrašą, kai piniginės socialinės paramos proporcingo mažinimo schema nebūtų taikoma.	Užtikrinamas piniginės socialinės paramos adekvatumas, t. y. nepasiturintiems asmenims garantuojama valstybės parama tuo atveju, kai dėl objektyvių priežasčių asmenys negali įsidarbinti.
	3.6. Suteikti asmenims didesnę socialinę apsaugą nedarbo atveju didinant nedarbo draudimo išmoką, ilginant jos mokėjimo trukmę bei plečiant šios išmokos aprėptį.	Didesnis nedarbo socialinio draudimo išmokos adekvatumas ir gavėjų aprėptis.
	3.7. Lanksčiau reguliuoti darbo santykius Darbo kodekse.	Sudarytos prielaidos užimtumui didėti.
	3.8. Sudaryti sąlygas efektyviau įdarbinti socialinės paramos gavėjus per savivaldybių organizuojamas užimtumo didinimo programas, taip pat naudojantis aktyviomis darbo rinkos priemonėmis bei pagal išankstinio apmokėjimo paslaugų kvitus.	Didesnė socialinės pašalpos gavėjų dalyvavimo aktyviose darbo rinkos priemonėse aprėptis.
	3.9. Taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės atskiroms bedarbių grupėms atrankos tvarka, atsižvelgiant į bedarbio amžių, nedarbo trukmę, kvalifikaciją.	Greitesnis vyresnio amžiaus, nekvalifikuotų ir ilgalaikių bedarbių integravimas į darbo rinką.
	3.10. Pradėti taikyti naują įdarbinimo pagal pameistrystės darbo sutartį priemonę, kai asmens praktinis mokymas yra organizuojamas darbo vietoje, o teorinis – profesinio mokymo įstaigoje.	Didesnė darbuotojų įtrauktis taikant mokymosi priemones padės išlaikyti ir kelti jų kvalifikaciją.
	3.11. Organizuoti iki 6 mėnesių trukmės stažuotes, kaip neatlygintinos darbo praktikos laikotarpį, darbiniam įgūdžiams ar profesinei kvalifikacijai kelti, atnaujinti ar tobulinti, skiriant stipendiją.	Didesnė bedarbių motyvacija įgyti darbinis įgūdžius stažuojantis ir pagalba jiems išvengti ilgalaikio nedarbo.
	3.12. Nustatyti asmens padidėjusių kelionės ir apgyvendinimo išlaidų kompensavimo tvarką, bedarbiui įsidarbinus į laisvą darbo vietą, įsidarbinus pagal pameistrystės ar darbinio mokymo darbo sutartį, dalyvaujant remiamo įdarbinimo priemonėje.	Didesnė bedarbių motyvacija įsidarbinti toliau nuo gyvenamosios vietos esančiose darbo vietose.
3.13. Parengti vyresnio amžiaus asmenų motyvavimo ir savanoriškos veiklos skatinimo programą.	Vyresnio amžiaus asmenys (54+) ilgiau dalyvauja darbo rinkoje, o išėję iš darbo rinkos lengviau grįžta į ją.	

19 lentelė (6.b). Rodikliai apibrėžti Europos Sąjungos darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo strategijoje

Nacionaliniai strategijos „Europa 2020“ tikslai	Priemonių sąrašas	Tiesioginis priemonės poveikis strategijos „Europa 2020“ tikslui pasiekti
Nacionalinis užimtumo tikslas – 72,8 proc.	<p>Modernizuoti darbo santykių reglamentavimą priimančią naują Darbo kodeksą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darbo sutarčių rūšių įvairovės išplėtimas; • darbuotojų atleidimo procedūros supaprastinimas; • darbo sutarčių keitimas; • viršvalandžių reglamentavimas. <p>Remti įmonių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą („Žmogiškieji išteklių Invest LT+“, „Kompetencijų vačeris“, „Inomokymai“, „Pameistrystė“, „Kompetencija LT“). Šioms priemonėms įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 15,6 mln. EUR iš ES struktūrinių fondų.</p> <p>Taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemones atskiroms bedarbių grupėms atrankos tvarka, atsižvelgiant į bedarbio amžių, nedarbo trukmę, kvalifikaciją.</p> <p>Įgyvendinti jaunimo garantijų iniciatyvos priemonių planą.</p> <p>Skatinti mokymo paslaugų suaugusiems plėtotę ir galimybę mokytis. Šiai priemonei įgyvendinti 2016 m. numatoma skirti 261 tūkst. EUR iš ES struktūrinių fondų.</p>	<p>Liberalizavus ir supaprastinus darbo santykius skatinamas naujų darbo vietų kūrimas ir darbo paklausa.</p> <p>Įdiegtos įvairios priemonės, skirtos remti įmonių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą ir kompetentingumo didinimą.</p> <p>Didinamas laisvų darbo išteklių dalyvavimas darbo rinkoje.</p> <p>Užtikrinamas greitas ir tvarus jaunimo perėjimas iš švietimo sistemos į darbo rinką, mažinamas jaunimo nedarbas.</p> <p>Pagerintos suaugusiųjų bendrosios ir bazinės kompetencijos, plečiamas mokymo paslaugų įvairioms besimokančiųjų grupėms teikimas.</p>
Nacionalinių investicijų į MTEP tikslas – 1,9 proc. BVP	<p>Remti verslo inovacinį potencialą skatinančias veiklas. Šiai priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 681 tūkst. EUR iš valstybės biudžeto.</p> <p>Pasiekti stabilų kasmetinį 0,04–0,05 proc. MTEP finansavimo viešosiomis lėšomis augimą, kad 2020 m. MTEP finansavimo viešosiomis lėšomis dalis būtų 1 proc. nuo BVP.</p> <p>Didinti MTEP finansavimo privačiomis lėšomis dalį:</p>	<p>Vykdomos priemonės, skatinančios verslo investicijas į MTEP infrastruktūrą.</p> <p>Remiami inovacijų plėtrą skatinantys taikomieji moksliniai tyrimai, aukštos pridėtinės vertės verslo kūrimasis ir plėtra, dalyvavimas tarptautinėse su inovacijomis siejamose programose ir projektuose.</p> <p>Patobulinta teisinė, mokesčių bazė, reguliavimo ir kita inovacijoms diegti palanki aplinka.</p> <p>Tarp valstybės ir verslo įmonių pasidalinta investavimo rizika, kurią verslo įmonės prisiima siekdamos tapti inovatyvios, kurdamos naujus produktus, diegdamos naujas technologijas, modernizuodamos gamybą.</p> <p>Išplėstos galimybės verslo ir mokslo institucijoms bendradarbiauti taikant įvairias partnerystės formas, modelius, inovacijų komercinimą.</p> <p>Patobulinti patentavimo ir licencijavimo procesai, skatinama klasterizacija ir tinklaveika.</p> <p>Viešojo sektoriaus investicijos į MTEP, o ypač į MTEP infrastruktūrą, yra esminė sąlyga, kad į MTEP būtų pritrauktos privačios investicijos, kurioms didėti reikalingos papildomos priemonės.</p> <p>Nemaža dalis iš MTEP gaunamų pajamų mokslo ir studijų institucijose</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • gerinti MTEP paslaugų ir rezultatų apskaitą ir deklaratavimą verslo įmonėse; • gerinti MTEP paslaugų ir rezultatų apskaitą viešojo sektoriaus tyrimų organizacijose; • sukurti patrauklią ir efektyvią su rezultatais susietą uždarbio sistemą viešojo sektoriaus tyrimų organizacijose, sudaryti sąlygas organizacijoms užsidirbti rinkoje, o pajamas reinvestuoti. <p>Šiai priemonei įgyvendinti 2016 m. iš valstybės biudžeto planuojama skirti 1,99 mln. EUR.</p>	<p>(toliau – MSI) ir ypač verslo įmonėse nėra detalizuotos apskaitoje, todėl neatspindi realios situacijos ir formuoja neigiamą požiūrį į paramos MTEP veikloms efektyvumą. Švietimo ir mokslo ministerija, įgyvendindama 2014–2020 metų ES struktūrinių fondų priemones, skirtas remti MSI vykdomą MTEP veiklą, reikalaus iš MSI (projektų pareiškėjų) atskirai apskaityti pajamas, gaunamas realizuojant MTEP veiklos rezultatus.</p> <p>Sukurta palanki organizacinė struktūra, individualaus skatinimo sistema ir kultūrinė aplinka: MSI, turinčios viešosios įstaigos statusą, turi galimybes gauti pajamas, rinkoje realizuodamos savo tyrėjų kuriamus MTEP rezultatus ir jas panaudoti MTEP veiklai, papildydamos valstybės skiriamą finansavimą.</p>
	<p>Sudaryti sąlygas MTEP specializacijai, skatinti MTEP grįstas inovacijas. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 14,583 mln. EUR iš ES struktūrinių fondų.</p>	<p>Valstybės ištekliai skiriami perspektyviausioms mokslo šakoms ir žinioms imlaus verslo sritims, generuojančioms aukštą pridėtinę vertę, vystyti.</p>
	<p>Didinti Lietuvos MTEP sistemos integraciją į ES MTEP paslaugų rinkas. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 3,277 mln. EUR iš valstybės biudžeto, iš kurių 1,547 mln. EUR Šveicarijos finansinė parama.</p>	<p>Mokslininkų ir kitų tyrėjų kompetencijų, susijusių su dalyvavimu tarptautinėse MTEP programose, ugdymas. Tinkamos MTEP infrastruktūros, sudarančios sąlygas bendradarbiauti ir integruotis į tarptautines infrastruktūras, plėtra.</p>
	<p>Plėtoti komercinį ir nekomercinį MTEP rezultatų naudojimą.</p>	<p>Planuojamas mokslo populiarinimo sistemos sukūrimas turėtų priartinti visuomenę prie mokslo. MSI tyrėjų pasiekti MTEP rezultatai gali būti naudingi daugeliui visuomenės gyvenimo aspektų (medicinai, maisto saugai, transporto sistemai, viešajam valdymui ir pan.), taip pat, tinkamai panaudojus šiuos rezultatus, galima didelė komercinė nauda šalies ūkio subjektams. Matoma MTEP veiklos nauda visuomenei ir ūkio plėtrai turėtų paskatinti MTEP užsakymų apimčių didėjimą.</p>
	<p>Stiprinti žmogiškąjį potencialą sumanios specializacijos kryptims plėtoti. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 5,915 mln. EUR iš ES struktūrinių fondų.</p>	<p>Vaikų sudominimas technologiniais mokslais, tyrėjo, mokslo vadybininko ir pan. profesija.</p> <p>Būsimų mokslininkų ir kitų tyrėjų ugdymas, siekiant papildyti mokslinį potencialą.</p> <p>Mokslo vadybininkų, taip pat vadybinių gebėjimų turinčių tyrėjų ugdymas.</p> <p>Viešojo ir privataus sektorių specialistų, naudosiančių sukurtus MTEP rezultatus (visuomenės poreikiams, diegiant rinkoje ir pan.), ugdymas (taip pat sparčiai augančių sektorių (pvz. informacinių technologijų) aprūpinimą specialistais).</p>
<p>Nacionalinis išmetamų šiltnamio efektą</p>	<p>Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2375;</p>	<p>Neviršytas ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose Lietuvai nustatytas leistinas metinis</p>

<p>sukeliančių dujų (pokytis nuo 2005 metų lygio proc. ir mln. tonų CO₂ ekvivalentu) tikslas – 15 proc.</p>	<p>Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos tikslų ir uždavinių 2013-2020 metams įgyvendinimo tarpinstitucinis veiklos planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. 366 ir vėlesni jo pakeitimai; Sektorinės programos ir planai: Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 23 d. nutarimu Nr. 1213; Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. lapkričio 26 d. nutarimu Nr. 1328; Valstybinis atliekų tvarkymo 2014–2020 metų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. 366.</p>	<p>išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (14,019 mln. t CO₂ ekv.). Atsinaujinančių energijos išteklių dalis galutiniame energijos balanse sudarys 25 proc. Galutinės energijos vartojimo efektyvumas padidės 9 proc., palyginti su 2010 m. BVP dalis, skirta klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslams įgyvendinti, sudarys 0,32 proc.</p>
<p>Nacionalinis atsinaujinančių energijos išteklių sunaudojimo tikslas – 23 proc.</p>	<p><i>Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 789.</i> Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijos įgyvendinimo 2010–2015 metų priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 1-180 . <i>Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas Nr. XI-1375.</i> <i>Numatytos skatinimo priemonės:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • fiksuotas tarifas; • energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių supirkimas; • atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių įrenginių prijungimo prie energetikos tinklų ar sistemų išlaidų kompensavimas; • energetikos tinklų ar sistemų galios ir pralaidumo ar kitų atitinkamų techninių parametru rezervavimas atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms įrenginiams prijungti; • energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių persiuntimas pirmumo teise; • elektros energijos gamintojų atleidimas nuo atsakomybės už pagamintos elektros energijos balansavimą ir (ar) elektrinės gamybos pajėgumų rezervavimą skatinimo laikotarpiu; • parama žemės ūkio produkcijos – biokuro, biodegalų, biotepalų ir bioalyvų gamybos žaliavos – gamybai ir perdirbimui; • privalomo atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo energijai gaminti ir (ar) privalomo energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo, taip pat biodegalų naudojimo reikalavimai; • parama investicijoms į atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias technologijas. 	<p>Didinant atsinaujinančių energijos išteklių dalį šalies energijos balanse, kuo geriau patenkinamas energijos poreikis elektros ir šilumos energetikos bei transporto sektoriuose vidaus išteklių, atsisakoma importuojamo taršaus iškastinio kuro ir taip padidinamas energijos tiekimo saugumas, energetinė nepriklausomybė ir prisidedama prie tarptautinių pastangų mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas. Užtikrinant darnią atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo plėtrą, skatinamas tolesnis naujų technologijų vystymasis ir diegimas bei pagamintos energijos vartojimas, ypač atsižvelgiant į Lietuvos tarptautinius įsipareigojimus, aplinkos apsaugos, iškastinių energijos išteklių tausojimo, priklausomybės nuo iškastinių energijos išteklių ir energijos importo mažinimo bei kitus valstybės energetikos politikos tikslus.</p>
<p>Nacionalinis energijos efektyvumo tikslas –740</p>	<p>Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programa ir Viešųjų pastatų energinio efektyvumo didinimo programa. Joms įgyvendinti 2016 m. valstybės</p>	<p>Padidintas daugiabučių ir viešųjų namų energijos vartojimo efektyvumas. Pastatas po modernizacijos turi pasiekti C energinio naudingumo klasę.</p>

ktne (kilo tonų naftos ekvivalentu)	biudžeto projekte numatoma skirti 115,3 mln. EUR, iš kurių 11,3 mln. EUR – valstybės biudžeto lėšos, o 104 mln. EUR iš ES struktūrinių fondų.	
	Gatvių apšvietimo sistemų modernizavimas.	Sumažintas elektros energijos suvartojimas. Elektros energijos suvartojimas po projekto įgyvendinimo turi sumažėti ne mažiau kaip 40%.
Nacionalinis tikslas, kad 18–24 metų asmenų, įgijusių tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokančių dalis būtų – nedidesnė nei 9 proc.	Didinti vaikų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumą. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 1,299 mln. EUR iš valstybės biudžeto, iš kurių 1,194 mln. EUR - ES struktūrinių fondų lėšos.	Modernizuotos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo erdvės, geriau pritaikytos įstaigų erdvės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų teikėjams, atsižvelgiama į šeimų poreikius derinant darbo ir šeimos įsipareigojimus. Modernizuotos ikimokyklinio ugdymo įstaigos (sukurtos naujos ugdymo vietos mokyklose, vykdančiose ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programas), Įdiegti nauji ikimokyklinio ugdymo organizavimo modeliai.
	Įteisinti privalomą priešmokyklinį ugdymą vaikams, kuriems tais kalendoriniais metais sueina 6 metai. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 1,448 mln. EUR iš valstybės biudžeto.	Sudarytos teisinės prielaidos užtikrinti lygias galimybes visiems vaikams pasirengti mokytis pagal pradinio ugdymo programą ir padėti tėvams (globėjams) kurti kokybiškas ankstyvojo ugdymo sąlygas.
	Kurti ir diegti taiklesnį ugdymo turinį ir naujas mokymo organizavimo formas. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 242 tūkst. EUR iš valstybės biudžeto, iš kurių 213 tūkst. EUR lėšos iš ES struktūrinių fondų.	Ugdymo procesas įgyvendinamas kitaip: įgyvendinamas produktyviojo mokymosi modelis (7 mokyklose), teikiama metodinė parama mokykloms – taip didinamos mokinių mokymosi pasirinkimo galimybės, tenkinami mokymosi sunkumų turinčių ir mokymosi motyvaciją praradusių mokinių ugdymosi poreikiai, derinant jų mokymąsi mokykloje ir praktinio mokymosi vietose. Kuriamos lanksčios praktiniu mokymu darbo vietoje grindžiamos modulinės profesinio mokymo programos, atsižvelgiant į šalies ūkio pasiūlą ir darbdavių poreikius, taip didinant profesinio mokymo programų prieinamumą jaunimui ir suaugusiems, dirbantiems ir bedarbiams. Diegiant teorinį ir praktinį mokymą darbo vietoje, taikant pameistrystės mokymo organizavimo formą, dalyvauja darbdaviai, sudaromos lankstesnės sąlygos kvalifikacijos neturintiems asmenims ją įgyti darbo vietoje, taip mažinant pasitraukimo iš darbo rinkos ar švietimo sistemos riziką.
	Pagerinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų galimybes mokytis. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 1 mln. EUR iš ES struktūrinių fondų.	Išplėtota ugdymosi formų įvairovė ir padidintas švietimo pagalbos prieinamumas bendrosios paskirties mokyklose. Savivaldybėse išplėtota kompleksiskai teikiama švietimo pagalba, socialinės, sveikatos priežiūros paslaugos vaikams ir jų tėvams. Sumažintas specialiosiose mokyklose ir ugdymo centruose ugdomų vaikų skaičius, diegiant inovatyvius ugdymo ir švietimo pagalbos teikimo organizavimo modelius, aprūpinant mokyklas specialiosiomis mokymosi ir ugdymui skirtomis techninėmis pagalbos priemonėmis, tobulinamos švietimo pagalbos specialistų

		(psichologų, socialinių pedagogų, specialiųjų pedagogų, logopedų), mokytojų kompetencijos.
	Igyvendinti patyčių, žalingų polinkių ir kitas prevencijos bei pagalbos mokiniams programas.	Padidinta prevencinių programų įvairovė, mokyklų, dalyvaujančių įgyvendinant smurto ir patyčių prevencijos programas, aprėptis
	Padidinti neformaliojo vaikų švietimo įvairovę ir prieinamumą. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 476 tūkst. EUR iš ES struktūrinių fondų.	Daugiau vaikų dalyvauja neformaliojo vaikų švietimo programose ir tobulina bendrąsias ir dalykines kompetencijas.
	Suteikti profesinio veiklinimo paslaugas. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 290 tūkst. EUR iš ES struktūrinių fondų.	Užtikrintas geresnis profesinio orientavimo prieinamumas ir kokybiškos teikiamos paslaugos sudarys sąlygas ugdyti mokinių motyvaciją, priimti informaciją ir patirtimi grįstus sprendimus dėl tolesnio mokymosi ir karjeros planavimo, taip mažinant ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos riziką.
	Atnaujinti profesinio mokymo programas pagal ūkio ir regiono poreikį. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 681 tūkst. EUR iš ES struktūrinių fondų.	Kuriant išplėtotą modernią profesinio mokymo sistemą rengiami ūkio poreikius atitinkantys skirtingų ūkio sektorių profesiniai standartai. Vadovaujantis jais rengiamos modulinės profesinio mokymo programos. Tokiu būdu lanksčiai reaguojama į verslo poreikius, atnaujinant atskirus programų modulius ir formalizuojant gamyboje įgyjamas kompetencijas, užtikrinant sklandžią besimokančiųjų integraciją į darbo rinką.
Nacionalinis tikslas, kad 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą dalis būtų 48,7 proc.	Siekiant aukštesnės studijų kokybės, modernizuoti studijų infrastruktūrą. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 1,17 mln. EUR iš valstybės biudžeto, iš jų 994,4 tūkst. EUR iš ES struktūrinių fondų.	Kuriama aukštojo mokslo studijų infrastruktūra, atliepanti ekonominį poreikį. Sudaromos palankios ir modernios sąlygos studijuojant įgyti reikiamas kompetencijas
	Skirti tikslines studijų stipendijas, socialines stipendijas studentams. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 9,833 mln. EUR iš valstybės biudžeto.	Sudaromos socialinės ir finansinės paskatos bei pagalba studentams iš socialiai jautrių grupių, mažinama socialinė atskirtis aukštojo mokslo srityje.
	Didinti aukštojo mokslo konkurencingumą. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 927 tūkst. EUR iš valstybės biudžeto.	Geresnė atitiktis darbo rinkos poreikiams. Lietuvos aukštųjų mokyklų (tarptautinio) žinomumo ir prestižo didinimas, studijų Lietuvoje populiarinimas.
	Skatinti mokymo paslaugų suaugusiesiems plėtrą ir mokymąsi. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 290 tūkst. EUR iš valstybės biudžeto.	Lietuvos aukštosiose mokyklose vertinant ir pripažįstant neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytas kompetencijas prisidedama prie Lietuvos aukštojo mokslo studijų sistemos prieinamumo ir lankstumo didinimo.
	Plėtoti mokslo ir studijų pažangos vertinimo stebėsenos sistemą. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 456 tūkst. EUR iš valstybės biudžeto, iš jų 387,6 tūkst. EUR iš ES struktūrinių fondų.	Geresnė studijų kokybė ir prieinamumas.
Nacionalinis skurdo mažinimo tikslas – skurdą patiriančių asmenų skaičių sumažinti iki 814 tūkst.)	Pensijų reformos įgyvendinimas.	Sustiprinamas ryšys tarp socialinio draudimo pensijų įmokų ir išmokų, nustatomos aiškios indeksavimo taisyklės, kad būtų išlaikoma pensijų perkamoji galia. Pakeičiama socialinio draudimo netekto darbingumo pensijos skaičiavimo formulė, kad pensijos dydis būtų susietas su darbingumo lygio procentu ir taip būtų pagerintas šių pensijų adekvatumas.

	Asmenų socialinės apsaugos didinimas priimant naują nedarbo socialinio draudimo įstatymo projektą.	Nedarbo socialinio draudimo išmokos adekvatumo ir gavėjų aprėpties padidinimas nedarbo atveju didinant nedarbo draudimo išmoką, ilginant jos mokėjimo trukmę bei plečiant aprėptį.
	Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams teisinio reguliavimo tobulinimas	Išplečiant aplinkybių sąrašą, kai piniginės socialinės paramos proporcingo mažinimo schema nebūtų taikoma, užtikrinamas piniginės socialinės paramos adekvatumas, t. y. nepasiturintiems asmenims garantuojama valstybės parama tuo atveju, kai dėl objektyvių priežasčių asmenys negali įsidarbinti.
	Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams įgyvendinimas. Priemonei įgyvendinti 2016 m. planuojama skirti 4 mln. EUR iš valstybės biudžeto.	Kuriama kompleksiskai teikiamų paslaugų sistema, kuri sudarytų galimybes kiekvienam vaikui, neįgaliajam ar jo šeimai (globėjams, rūpintojams) gauti individualias pagal poreikius paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje.

7. LBP ir Stabilumo programos rodikliai

2015 m. valdžios sektoriaus deficitą (0,9 proc. BVP) numatoma, kad bus mažesnis nei pateiktas Stabilumo programoje (1,2 proc. BVP). Rengiant Stabilumo programą numatytų mokesčių administravimą gerinančių priemonių šiais metais stebimas rezultatas yra geresnis nei tikėtasi ir lemia bent 0,1 proc. BVP mažesnę numatomą 2015 m. valdžios sektoriaus deficitą. Atsižvelgiant į tarpinius duomenis, 2015 m. laukiamas perteklinis vietos valdžios subsektoriaus balansas (0,1 proc. BVP), nors rengiant Stabilumo programą buvo projektuotas vietos valdžios subsektoriaus deficitą (0,1 proc. BVP). Patikslintos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ 2015 m. pajamos ir išlaidos lemia 0,1 proc. BVP mažesnę 2015 m. valdžios sektoriaus deficitą. Valdžios sektoriaus deficitą šiek tiek didina didesnės Klimato kaitos programos (0,1 proc. BVP) išlaidos, finansuojamos iš ankstesniais metais sukauptų lėšų gautų pardavus apyvartinius taršos leidimus.

2016 metų struktūrinis valdžios sektoriaus balanso rodiklis, pateiktas šiame LBP, nenukrypsta nuo Stabilumo programoje pateikto ir bus ne didesnis, nei 1,1 proc. BVP deficitą įskaičius sisteminės pensijų reformos kaštus (0,1 proc. BVP).

Vertinant valdžios sektoriaus nominalaus balanso rodiklį 2016 m., dėl pasikeitusių projektuojamų pinigų srautų, susijusių su VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, valdžios sektoriaus deficitą bus didesnis 0,2 proc. BVP.

20 lentelė (7). LBP ir Stabilumo programos rodiklių palyginimas

	ESA kodas	2014 m.	2015 m.	2016 m.
		proc. BVP	proc. BVP	proc. BVP
BVP augimas:				
Stabilumo programa		2,9	2,5	3,2
Biudžeto planas		-	1,9	3,2
Skirtumas*		-	-0,6	0,0
Valdžios sektoriaus grynojo skolinimosi (-) /grynojo skolinimo(+) tikslas	B.9			
Stabilumo programa		-0,7	-1,2	-1,1
Biudžeto planas		-	-0,9	-1,3
Skirtumas*		-	0,3	-0,2
Valdžios sektoriaus grynojo skolinimosi (-) /skolinimo (+) projekcija nesikeičiančios politikos scenarijaus atveju	B.9			
Stabilumo programa		-0,7	-1,2	-1,1
Biudžeto planas		-	-1,0	-0,9
Skirtumas*		-	0,2	0,2

*Lyginant biudžeto plano rodiklius su Stabilumo programos rodikliais, teigiamas dydis reiškia rodiklio gerėjimą, neigiamas – blogėjimą.

8. Metodologija

21 lentelė (8). Metodologiniai aspektai

Skaičiavimo technika	Biudžeto proceso žingsnis, kuriame buvo naudota technika	Svarbūs naudotų modelių/technikų bruožai	Prielaidos
Nacionalinės sąskaitybos principai, ekonometrinis ir ekspertinis vertinimas	Ekonominės raidos scenarijus	Makroekonominės prognozės yra rengiamos vidutiniam laikotarpiui naudojantis pagal nacionalines sąskaitas sudarytu makroekonominiu modeliu. Analizuojant atskirus arba daugiau nei vieną potencialiai tarpusavyje susijusius makroekonominius rodiklius, sudaromos ekonometrinės lygtys, taip pat naudojamas ekspertinis vertinimas. Potencialaus BVP skaičiavimui paremti ECOFIN 2002 metais patvirtinta metodika.	Techninės prielaidos (naftos kaina, valiutų kursas ir palūkanų normos)

Pajamų prognozavimas

Pajamų iš mokesčių prognozė rengiama vadovaujantis makroekonominėmis prognozėmis, statistiniais duomenimis, pajamų dinamika bei valstybės institucijų pateikta informacija. Taip pat yra įvertinamas kartu su valstybės biudžeto projektu teikiamų mokesčių įstatymų pakeitimų projektų nuostatų poveikis prognozuojamų metų pajamoms. Pajamų iš atskirų mokesčių prognozė gali būti koreguojama pasitelkiant ekspertinį vertinimą, t.y. atsižvelgiant į kitas nei įstatymų pakeitimų projektais numatytas aplinkybes, darančias įtaką pajamų surinkimui.

Priklausomai nuo mokesčio, taikomas vienas arba keli prognozavimo metodai:

- Detalaus modeliavimo metodas. Renkami duomenys apie kiekvienos kategorijos mokėtojų skaičių ir tos kategorijos bendrąją pajamų sumą bei struktūrą. Pagal šį metodą apskaičiuojama, kiek mokesčių vidutiniškai sumokės atskiras mokesčių mokėtojas, atstovaujantis tam tikrai grupei, kiek sumokės ta grupė ir pagaliau visi šalies mokesčių mokėtojai.
- Efektyvaus vidutinio tarifo metodas. Įstatymu nustatytas mokesčio tarifas koreguojamas, atsižvelgiant į taikomas lengvatas, išimtis iš mokestinės bazės ir pan. Tokiu būdu įvertintas efektyvus vidutinis tarifas dauginamas iš mokesčio bazės apimties, kad gauti pajamų iš atitinkamų mokesčių prognozę.

- Elastingumo metodas. Nustatoma priklausomybė tarp pajamų iš mokesčio didėjimo ir mokesčių bazės pokyčio. Įvertinus elastingumo koeficientą, būdingą konkrečiam mokesčiui ir prognozuojamą mokesčių bazės pokytį, prognozuojamos pajamos iš to mokesčio.
